

Konu: **Kadim Diller ve Yazılar**

Yazı: **109**

İlk Yerleşim Bölgesi

Doç. Dr. Haluk Berkmen

Günümüzden 45,000 yıl önce, Asya'nın Üst-Işım bölgesinde, insanların yaşadığını bir önceki **108** sayılı **Asya'dan Dağılanlar** başlıklı yazımda anlattım (1). Fakat buzul çağı başlamadan önce, iklim şartlarından dolayı, Üst-Işım bölgesinden dört bir yana dağılmaya başladılar. Doğuya gidenler Bering boğazı üzerinden Amerika kıtasına, batıya gidenler kuzeydoğu Avrupa'ya ve güneye gidenler Orta Asya'nın mümbit bölgelerine yayıldılar.

İşte bu geniş coğrafya onların asıl anayurdu sayılabilir. Günümüzde bu bölge Rusya'nın birçok özerk cumhuriyeti ile Çin, Moğolistan ve Kazakistan'ın doğusunu kapsamaktadır. Bu geniş bölgenin yaylalarında bulunan kayalar üzerinde onlara ait birçok yazıt ve kültür simgesi bulunmuştur. Kültür ile kastedilen, gelişmiş bir dilin, bir inanç sisteminin ve bir yazı türünün varlığıdır. Bu bakımdan ilk yerleşim bölgesi olarak altta tanımlanan bölgede insanların konuştukları dilin Ön-Türkçe olduğundan ve kullandıkları yazının Orhun abecesi olduğundan söz edebiliriz.

ÜSTTE: Mavi ile çevrelenmiş bölge Türklerin kültür çevresidir. Kırmızı noktada Pazırık yaylası bulunuyor.

YANDA: Bölgenin Türkçe konuşan özerk cumhuriyetlerini görüyoruz.

HAKAS **ALTAY**
TUVA **ULUKEM**

Yukarıda görülen kültür çevresi, halen Rusya'ya, Moğolistan'a, Çin'e ve Kazakistan'a ait durumdadır. Rusya'ya ait bölgede Hakas, Altay, Tuva ve asıl adı Ulukem olan Kemerovo özerk cumhuriyetleri bulunuyor. Dört ülkenin sınırında olan ve kırmızı nokta ile belirtilmiş bölgede Pazırık yaylası bulunuyor. Pazırık bölgesindeki bir kurgandan dünyanın en eski halısı çıkarılmıştır. Altta, **Pazırık** halısını çevreleyen atlılardan ikisini görüyoruz. Bu atlara ait önemli bir ayrıntı kuyruklarının düğümlü oluşudur. Atların kuyruklarının düğümlenmiş oluşu bölgedeki kadim Türk varlığının kanıtı sayılmalıdır (2).

Bölgedeki Türk kültürüne örnek olarak Hakas kaya yazıtından söz etmek isterim. Bölgeye gidip kaya yazıtlarının fotoğrafını çekmiş olan Servet Somuncuoğlu fotoğraflarını iki kitap halinde yayınlamıştır. Bunlardan **Sibirya'dan Anadolu'ya TAŞTAKİ TÜRKLER** başlıklı kitabının 276'cı sayfasında şu ifade bulunuyor (3):

Sülyek kaya resimleri alanında tespit edilen yazı eski Türk alfabesi ile yazılmıştır ve "mengü kaya" yada "mengü taş", kutsal kaya/ebedi kaya anlamına gelmektedir. Diğer bir ifade ile "sonsuz kaya" da denilebilir.

Altta görülen kaya yazıtını "**Mingü Kaya**" veya "**Bengü Kaya**" olarak okuyorum. Burada belirtmek istenen kayanın ebedi oluşu değil, yazıtın ebedi oluşudur. Daha doğrusu "Bu kayaya yazı yazan bizler ezeli ve ebedi Türkleriz" demek istenmiştir.

←

√ ∇ N N Y | ⊞
A AY Q Ü K ING M

AYAKH

ÜKGNIM

KHAYA

MINGKÜ

→

BENGÜ KAYA

Yazıttaki harfleri Orhun abecesinde bire-bir bulmak mümkündür. Altta Orhun abecesini görüyoruz.

ORHUN ABECE Sİ					
	𐰇	A — E		𐰏	1 & 2 Ç
	𐰆	I — İ		𐰎	1 & 2 M
	𐰅	O — U		𐰍	1 & 2 P
	𐰄	Ö — Ü		𐰌	1 & 2 Ş
B1	𐰃	𐰒	B2	𐰑	1 & 2 Z
D1	𐰂	𐰑	D2	𐰐	İÇ, Çİ Ç
G1	𐰁	𐰐	G2	𐰏	IKH, KHI Q
Q	𐰀	𐰎	K	𐰍	LT, LD
L1	𐰀	𐰍	L2	𐰌	NÇ
N1	𐰀	𐰌	N2	𐰋	NT, ND
R1	𐰀	𐰋	R2	𐰊	ING
S1	𐰀	𐰊	S2	𐰉	NYI
T1	𐰀	𐰉	T2	𐰈	ÖK, ÜK
Y1	𐰀	𐰈	Y2	𐰇	OKH, UKH

Ayrıca Hakas bölgesinde kayalara kazınmış Okh simgesini altta görüyoruz. Bu simgenin varlığı Ön-Türklerin **Gök Tengri** inancının kanıtıdır (4).

Üstteki kaya resminde bir **Okh** simgesi (daire içinde artı işareti) ve etrafında kollarını göğe doğru kaldırmış dua eden insanlar çizilmiştir. Böylece Ön-Türkler hem inançlarını hem de yazılarını bölgedeki kayalara kazıyarak kültürlerini ebedileştirmişlerdir.

Kaynaklar:

- (1) <http://www.halukberkmen.net/pdf/406.pdf>
- (2) <http://www.halukberkmen.net/pdf/36.pdf>
- (3) **Sibirya'dan Anadolu'ya Taştaki Türkler**, Ege Basım, 2010, İstanbul.
- (4) <http://www.halukberkmen.net/pdf/58.pdf>